

ZBIERKA **ZÁKONOV**
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 2004

Vyhlásené: 24. 6. 2004

Časová verzia predpisu účinná od: 1. 1.2005 do: 6.12.2005

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

365

ZÁKON

z 20. mája 2004

**o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred
diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov
(antidiskriminačný zákon)**

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

Čl. I

§ 1

Predmet úpravy

Tento zákon upravuje uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania a ustanovuje prostriedky právnej ochrany, ak dôjde k porušeniu tejto zásady.

Základné ustanovenia

§ 2

(1) Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z akéhokoľvek dôvodu, vo výkone práv a povinností v súlade s dobrými mravmi, ako aj v prijímaní opatrení na ochranu pred diskrimináciou, ak je možné prijatie takýchto opatrení požadovať vzhľadom na konkrétne okolnosti a na možnosti osoby, ktorá má povinnosť túto zásadu dodržiavať.

(2) Diskriminácia je priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie a neoprávnený postih; diskriminácia je aj pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu.

(3) Priama diskriminácia je konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.

(4) Nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

(5) Obťažovanie je také zaobchádzanie s osobou, ktoré táto osoba môže odôvodnene považovať za nepríjemné, nevhodné alebo urážlivé a

a) ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť zníženie dôstojnosti tejto osoby alebo vytvorenie nepriateľského, ponižujúceho alebo zastráňujúceho prostredia alebo

b) ktorého strpenie môže pokladať za podmienku na rozhodnutie alebo výkon práv a povinností vyplývajúcich z právnych vzťahov.

(6) Pokyn na diskrimináciu je konanie, ktoré spočíva v zneužití podriadenosti osoby na účel diskriminácie tretej osoby.

(7) Nabádanie na diskrimináciu je presviedčanie, utvrdzovanie alebo podnecovanie osoby na diskrimináciu tretej osoby.

(8) Neoprávnený postih je také konanie alebo opomenutie, ktoré je pre osobu, ktorej sa týka, nepriaznivé a priamo súvisí

a) s domáhaním sa právnej ochrany pred diskrimináciou vo svojom mene alebo v mene inej osoby alebo

b) s podaním svedeckej výpovede, vysvetlenia alebo súvisí s inou účasťou tejto osoby v konaní vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania.

(9) Diskriminácia právnickej osoby je nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k tejto osobe z dôvodov podľa § 6 ods. 1, ak ide o jej členov, spoločníkov, akcionárov, členov jej orgánov, jej zamestnancov, osôb konajúcich v jej mene alebo osôb, v mene ktorých koná táto právnická osoba.

§ 3

(1) Štátne orgány, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy, fyzické osoby a právnické osoby sú povinné dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblastiach ustanovených týmto zákonom; to neplatí, ak by v konkrétnom prípade jej dodržanie bolo alebo mohlo byť v rozpore s opatreniami ustanovenými osobitnými predpismi,¹⁾ potrebnými na zabezpečenie bezpečnosti, vnútorného poriadku, predchádzanie protiprávnej činnosti, zabezpečenie ochrany zdravia alebo ochrany práv, právom chránených záujmov a slobôd osôb.

(2) Pri posudzovaní, či ide o diskrimináciu alebo nie, sa neberie do úvahy, či dôvody, ktoré k nej viedli, vychádzali zo skutočnosti alebo z mylnej domnienky.

(3) Pri uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania sa použijú ustanovenia tohto zákona a aj osobitných zákonov, ak ustanovujú ďalšie dôvody, na základe ktorých sa diskriminácia zakazuje.

§ 4

(1) Tento zákon sa nevzťahuje na

a) rozdielne zaobchádzanie vyplývajúce z podmienok vstupu a zdržiavania sa cudzincov na území Slovenskej republiky vrátane zaobchádzania s nimi, ktoré ustanovujú osobitné predpisy,²⁾

b) rozdielne zaobchádzanie z dôvodu zdravotného postihnutia alebo veku, ktoré vyplýva z ustanovení osobitných predpisov³⁾ upravujúcich služobný pomer colníkov, príslušníkov ozbrojených síl, ozbrojených bezpečnostných zborov, ozbrojených zborov, Národného bezpečnostného úradu, Slovenskej informačnej služby a Hasičského a záchranného zboru.

(2) Ustanoveniami tohto zákona nie je dotknuté právo združovať sa a ani právo na zakladanie odborových organizácií.

§ 5**Zásada rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení, zdravotnej starostlivosti, poskytovaní tovarov a služieb a vo vzdelaní**

(1) V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa v sociálnom zabezpečení, zdravotnej starostlivosti a pri poskytovaní tovarov, služieb a vzdelávania zakazuje diskriminácia osôb z dôvodu ich pohlavia, rasového pôvodu, národnostného alebo etnického pôvodu.

(2) Zásada rovnakého zaobchádzania podľa odseku 1 sa uplatňuje len v spojení s právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi v oblastiach prístupu a poskytovania

- a) sociálnej pomoci, sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpory⁴⁾ a sociálnych výhod,
- b) zdravotnej starostlivosti,⁵⁾
- c) vzdelania,⁶⁾
- d) tovarov a služieb vrátane bývania, ktoré sú poskytované verejnosti právnickými osobami a fyzickými osobami-podnikateľmi.⁷⁾

(3) Diskriminácia z dôvodu rasového pôvodu, národnostného alebo etnického pôvodu je aj diskriminácia z dôvodu vzťahu k osobe určitého rasového pôvodu, národnostného alebo etnického pôvodu.

(4) Sociálna výhoda je na účely tohto zákona zľava, oslobodenie od poplatkov, peňažné plnenie alebo nepeňažné plnenie poskytované nezávisle od dávok sociálneho zabezpečenia priamo alebo nepriamo určitej skupine fyzických osôb, obvykle s nižšími príjmami alebo vyššími životnými nákladmi, ako majú iné fyzické osoby.

Zásada rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch a obdobných právnych vzťahoch**§ 6**

(1) V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa v pracovnoprávných vzťahoch, obdobných právnych vzťahoch a v právnych vzťahoch s nimi súvisiacich zakazuje diskriminácia osôb z dôvodu ich pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasového pôvodu, národnostného alebo etnického pôvodu, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.

(2) Zásada rovnakého zaobchádzania podľa odseku 1 sa uplatňuje len v spojení s právami fyzických osôb ustanovenými osobitnými zákonmi v oblastiach

- a) prístupu k zamestnaniu, povolaniu, inej zárobkovej činnosti alebo funkcii (ďalej len „zamestnanie“) vrátane požiadaviek pri prijímaní do zamestnania a podmienok a spôsobu uskutočňovania výberu do zamestnania,⁸⁾
- b) výkonu zamestnania a podmienok výkonu práce v zamestnaní vrátane odmeňovania, funkčného postupu v zamestnaní a prepúšťania,
- c) prístupu k odbornému vzdelávaniu, ďalšiemu odbornému vzdelávaniu a účasti na programoch aktívnych opatrení na trhu práce vrátane prístupu k poradenstvu pre výber zamestnania a zmenu zamestnania⁹⁾ (ďalej len „odborné vzdelávanie“) alebo
- d) členstva a pôsobenia v organizácii zamestnancov, organizácii zamestnávateľov a v organizáciách združujúcich osoby určitých profesií vrátane poskytovania výhod, ktoré tieto organizácie svojim členom poskytujú.

(3) Za diskrimináciu z dôvodu

- a) pohlavia sa považuje aj diskriminácia z dôvodu tehotenstva alebo materstva, ako aj diskriminácia z dôvodu pohlavnej alebo rodovej identifikácie,
- b) rasového pôvodu, národnostného alebo etnického pôvodu sa považuje aj diskriminácia z dôvodu vzťahu k osobe určitého rasového pôvodu, národnostného alebo etnického pôvodu,
- c) náboženského vyznania alebo viery sa považuje aj diskriminácia z dôvodu vzťahu k osobe určitého náboženského vyznania alebo viery a aj diskriminácia fyzickej osoby bez náboženského vyznania,
- d) zdravotného postihnutia sa považuje aj diskriminácia z dôvodu predchádzajúceho zdravotného postihnutia alebo diskriminácia osoby, u ktorej by na základe vonkajších príznakov bolo možné predpokladať, že je zdravotne postihnutá.

§ 7

(1) Nepriamou diskrimináciou z dôvodu zdravotného postihnutia je aj odmietnutie alebo opomenutie zamestnávateľa prijať také opatrenia, ktoré by umožňovali osobe so zdravotným postihnutím prístup k určitému zamestnaniu, k výkonu určitej činnosti v zamestnaní, k funkčnému či inému postupu v zamestnaní alebo prístup k odbornému vzdelávaniu; to neplatí, ak by prijatie takýchto opatrení bolo pre zamestnávateľa neprimerane náročné.

(2) Pri posúdení, či je prijatie opatrení podľa odseku 1 neprimerane náročné, sa berie do úvahy

- a) prospech, ktorý by prijatie opatrenia prinieslo osobe so zdravotným postihnutím,
- b) finančné možnosti zamestnávateľa vrátane dostupnosti finančnej alebo inej pomoci potrebnej na prijatie opatrenia a
- c) možnosť dosiahnuť účel opatrenia podľa odseku 1 iným, náhradným spôsobom.

(3) Za neprimerane náročné sa nepovažuje prijatie takého opatrenia, na ktorého prijatie je zamestnávateľ povinný podľa osobitných predpisov.¹⁰⁾

Prípustné rozdielne zaobchádzanie

§ 8

(1) Diskrimináciou nie je také rozdielne zaobchádzanie, ktoré je objektívne odôvodnené povahou činností vykonávaných v zamestnaní alebo okolnosťami, za ktorých sa tieto činnosti vykonávajú, ak sú rozsah alebo spôsob takéhoto rozdielneho zaobchádzania primerané a nevyhnutné vzhľadom na tieto činnosti alebo okolnosti, za ktorých sú vykonávané.

(2) Ak ide o registrované cirkvi, náboženské spoločnosti¹¹⁾ a iné právnické osoby, ktorých činnosť súvisí s náboženstvom alebo vierou, nie je diskrimináciou rozdielne zaobchádzanie z dôvodu veku, pohlavia, náboženského vyznania alebo viery a zisťovanie sexuálnej orientácie, ak ide o zamestnanie v týchto organizáciách alebo vykonávanie činností pre tieto organizácie. Registrované cirkvi, náboženské spoločnosti a iné právnické osoby, ktorých činnosť súvisí s náboženstvom alebo vierou, môžu vyžadovať, aby osoby, ktoré sú u nich zamestnané alebo pre nich vykonávajú určité činnosti, konali v súlade s ich náboženstvom alebo vierou a v súlade so zásadami a princípmi ich náboženstva alebo viery.

(3) Rozdielne zaobchádzanie z dôvodu veku nie je diskriminácia, ak je objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného cieľa a je na jeho dosiahnutie nevyhnutné a primerané. Diskriminácia z dôvodu veku nie je najmä rozdielne zaobchádzanie, ktoré spočíva v ustanovení

- a) minimálnej alebo maximálnej vekovej hranice ako podmienky na vstup do zamestnania,
- b) osobitných podmienok na prístup k zamestnaniu alebo odbornému vzdelávaniu a osobitných

podmienok na výkon zamestnania vrátane odmeňovania a prepúšťania, ak ide o osoby určitej vekovej kategórie alebo osoby s opatrovateľskými povinnosťami a ak je účelom týchto osobitných podmienok podpora pracovného začlenenia týchto osôb alebo ich ochrana,

c) podmienky minimálnej vekovej hranice, odbornej praxe alebo odpracovaných rokov na prístup k zamestnaniu alebo k určitým výhodám v zamestnaní.

(4) V systéme sociálneho zabezpečenia v zamestnaní diskriminácia nie je rozdielne zaobchádzanie z dôvodu veku, ktoré spočíva v ustanovení rôznych vekových hraníc na vznik nároku na určitú dávku v tomto systéme, ako aj v ustanovení rôznych vekových hraníc v tomto systéme pre zamestnancov alebo skupiny zamestnancov, a používanie rôznych spôsobov výpočtu týchto dávok, ktoré sú založené na kritériu veku; to neplatí, ak by súčasne došlo k diskriminácii z dôvodu pohlavia.

(5) Diskriminácia z dôvodu zdravotného postihnutia nie je objektívne odôvodnené rozdielne zaobchádzanie, ktoré spočíva v ustanovení podmienky zdravotnej spôsobilosti na prístup k zamestnaniu alebo podmienky na výkon určitých činností v zamestnaní, ak to vyžaduje povaha tohto zamestnania alebo činnosti.

(6) Diskriminácia nie je rozdielne zaobchádzanie z dôvodu veku alebo zdravotného postihnutia pri poskytovaní poisťovacích služieb, ak takéto rozdielne zaobchádzanie vyplýva z rozdielnej miery rizika overiteľnej štatistickými alebo obdobnými údajmi a podmienky poisťovacích služieb sú primerané tomuto riziku.

(7) Diskriminácia z dôvodu pohlavia nie je objektívne odôvodnené rozdielne zaobchádzanie

a) spočívajúce v ustanovení rozdielneho dôchodkového veku pre mužov a ženy,

b) ktorého účelom je ochrana tehotných žien alebo matiek.

(8) Na zabezpečenie rovnosti príležitostí v praxi a dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania možno prijať osobitné vyrovnávacie opatrenia na zabránenie znevýhodnenia súvisiaceho s rasovým pôvodom alebo etnickým pôvodom.

Právna ochrana a konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania

§ 9

(1) Každý má podľa tohto zákona právo na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou.

(2) Každý sa môže domáhať svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodrzaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie.

(3) Ak by primerané zadosťučinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodrzaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Sumu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a všetky okolnosti, za ktorých došlo k jej vzniku.

(4) Právo na náhradu škody alebo právo na inú náhradu podľa osobitných predpisov¹²⁾ nie je týmto zákonom dotknuté.

§ 10

(1) V konaní vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania sa účastník môže dať zastupovať aj právnickou osobou,

- a) ktorej takéto oprávnenie priznáva osobitný zákon alebo
- b) ktorej cieľom činnosti alebo predmetom činnosti je ochrana pred diskrimináciou.

(2) Ak prevezme právnická osoba podľa odseku 1 zastúpenie, poverí niektorého zo svojich členov alebo zamestnancov, aby za zastúpeného v jej mene konal.

§ 11

(1) Konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania sa začína na návrh osoby, ktorá namieta, že jej právo bolo dotknuté porušením zásady rovnakého zaobchádzania (ďalej len „žalobca“). Žalobca je povinný v návrhu označiť osobu, o ktorej tvrdí, že porušila zásadu rovnakého zaobchádzania (ďalej len „žalovaný“).

(2) Žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca predloží súdu dôkazy, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo.

(3) Na konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania sa vzťahuje Občiansky súdny poriadok, ak tento zákon neustanovuje inak.

§ 12

Týmto zákonom sa preberajú právne akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie uvedené v prílohe.

§ 13**Prechodné ustanovenie**

Zamestnávateľ a príslušný orgán odborovej organizácie, ktorí uzavreli kolektívne zmluvy podľa osobitného predpisu, sú povinní uviesť ustanovenia kolektívnych zmlúv do súladu s týmto zákonom do šiestich mesiacov odo dňa účinnosti tohto zákona; táto povinnosť sa vzťahuje aj na vnútorné predpisy, na vydávanie ktorých je zamestnávateľ oprávnený.

Čl. II

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení zákona č. 136/2003 Z. z. sa mení a dopĺňa takto:

1. V § 1 odsek 2 znie:

„(2) Stredisko plní úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd vrátane práv dieťaťa“) (ďalej len „ľudské práva“). Stredisko na tento účel najmä

- a) monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného zákona,^{1aa)}
- b) zhromažďuje a na požiadanie poskytuje informácie o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v Slovenskej republike,
- c) uskutočňuje výskumy a prieskumy na poskytovanie údajov v oblasti ľudských práv, zhromažďuje a šíri informácie v tejto oblasti,
- d) pripravuje vzdelávacie aktivity a podieľa sa na informačných kampaniach s cieľom

zvyšovania tolerancie spoločnosti,

- e) zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie,
- f) vydáva na požiadanie fyzických osôb alebo právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného predpisu,^{1aa)}
- g) poskytuje knižničné služby a
- h) poskytuje služby v oblasti ľudských práv.“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 1aa znie:

„1aa) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

2. V § 1 sa za odsek 2 vkladá nový odsek 3, ktorý znie:

„(3) Stredisko je oprávnené zastupovať účastníka v konaní vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania.^{1aa)}“.

Doterajší odsek 3 sa označuje ako odsek 4.

3. V § 1 ods. 4 sa vypúšťajú slová „vrátane práv dieťaťa¹⁾“.

4. § 1 sa dopĺňa odsekom 5, ktorý znie:

„(5) Súdny, prokuratúra, iné štátne orgány, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy a iné verejnoprávne inštitúcie sú povinné na požiadanie strediska v určenej lehote poskytnúť stredisku informácie o dodržiavaní ľudských práv; ich právo podávať správy o dodržiavaní ľudských práv získané vlastnou činnosťou iným subjektom nie je dotknuté. Stredisko môže o poskytnutie informácií o dodržiavaní ľudských práv požiadať aj mimovládne organizácie, ktoré pôsobia v oblasti ľudských práv, a dohodnúť sa s nimi o spôsobe poskytovania týchto informácií.“.

5. V § 2 ods. 4 sa slová „Na hospodárenie“ nahrádzajú slovami „Na kontrolu hospodárenia“.

6. V § 3a ods. 6 sa za písmeno b) vkladá nové písmeno c), ktoré znie:

„c) poveruje výkonom funkcie výkonného riaditeľa iného zamestnanca strediska, ak výkon funkcie výkonného riaditeľa zanikol (§ 3b ods. 5), a to až do zvolenia nového výkonného riaditeľa; rozsah poverenia určí správna rada uznesením.“.

Doterajšie písmená c) až f) sa označujú ako písmená d) až g).

7. V § 3a sa odsek 6 dopĺňa písmenami h) až k), ktoré znejú:

„h) schvaľuje správu o stave dodržiavania ľudských práv v Slovenskej republike,

i) schvaľuje ročnú záverečnú správu o činnosti strediska,

j) schvaľuje účtovnú závierku strediska,

k) schvaľuje výročnú správu o hospodárení strediska.“.

8. V § 3b ods. 1 sa slová „osobami uvedenými v § 3a ods. 1“ nahrádzajú slovami „členmi správnej rady“.

9. V § 3b ods. 2 sa vypúšťajú slová „dosiahla vek 35 rokov“,

10. V § 3b ods. 4 písm. d) sa vypúšťajú slová „vrátane práv dieťaťa¹⁾“.

11. V § 3b ods. 6 písm. d) sa vypúšťajú slová „vrátane práv dieťaťa¹⁾“.

Čl. III

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení zákona č. 165/2002 Z. z., zákona č. 408/2002 Z. z., zákona č. 413/2002 Z. z., zákona č. 210/2003 Z. z., zákona č. 461/2003 Z. z. a zákona č. 5/2004 Z. z. sa mení takto:

1. § 13 znie:

„§ 13

(1) Zamestnávateľ je v pracovnoprávných vzťahoch povinný zaobchádzať so zamestnancami v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou pre oblasť pracovnoprávných vzťahov osobitným zákonom o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).

(2) V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(3) Výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov. Nikto nesmie byť na pracovisku v súvislosti s výkonom pracovnoprávných vzťahov prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného zamestnanca alebo zamestnávateľa sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

(4) Zamestnanec má právo podať zamestnávateľovi sťažnosť v súvislosti s porušením zásady rovnakého zaobchádzania podľa odsekov 1 a 2; zamestnávateľ je povinný na sťažnosť zamestnanca bez zbytočného odkladu odpovedať, vykonať nápravu, upustiť od takého konania a odstrániť jeho následky.

(5) Zamestnanec, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania alebo nedodržaním podmienok podľa odseku 3, môže sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej osobitným zákonom o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

2. V § 47 ods. 2 sa slová „upravujúcimi zákaz diskriminácie“ nahrádzajú slovami „o zásade rovnakého zaobchádzania“.

Čl. IV

Zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 131/2002 Z. z., zákona č. 143/2002 Z. z., zákona č. 185/2002 Z. z., zákona č. 411/2002 Z. z., zákona č. 667/2002 Z. z., zákona č. 139/2003 Z. z., zákona č. 267/2003 Z. z., zákona č. 453/2003 Z. z., zákona č. 550/2003 Z. z. a zákona č. 551/2003 Z. z. sa mení takto:

1. V § 3 odseky 2 až 4 znejú:

„(2) Práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým občanom pri vstupe do štátnej služby a pri vykonávaní štátnej služby v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou osobitným zákonom.^{3b)} V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(3) Občan, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania pri vstupe do štátnej služby, môže sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej osobitným zákonom.^{3b)}

(4) Štátny zamestnanec, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej osobitným zákonom^{3b)} alebo sa môže obrátiť na príslušný orgán podľa § 126. V konaní pred príslušným orgánom služobný úrad (§ 7) preukazuje, že nedošlo

k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania.“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 3b znie:

„3b) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

2. V § 15 ods. 5 druhá veta znie: „Pri výberovom konaní sa musí dodržiavať zásada rovnakého zaobchádzania.^{3b)}“.

Čl. V

Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone prác vo verejnom záujme sa mení takto:

V § 5 ods. 2 sa druhá veta nahrádza týmto textom: „Pri výberovom konaní sa musí dodržiavať zásada rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch ustanovená osobitným zákonom.^{12a)} V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 12a znie:

„12a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

Čl. VI

Zákon č. 200/1998 Z. z. o štátnej službe colníkov a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov v znení zákona č. 54/1999 Z. z., zákona č. 337/1999 Z. z., zákona č. 417/2000 Z. z., zákona č. 328/2002 Z. z., zákona č. 664/2002 Z. z., zákona č. 251/2003 Z. z. a zákona č. 464/2003 Z. z. sa dopĺňa takto:

Za § 5 sa vkladá § 5a, ktorý znie:

„§ 5a

(1) Práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým občanom pri vstupe do štátnej služby a colníkom pri vykonávaní štátnej služby v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou osobitným zákonom.^{1a)} V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(2) Výkon práv a povinností vyplývajúcich zo služobného pomeru musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého. Colník nesmie byť v súvislosti s výkonom štátnej služby prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného colníka alebo nadriadeného sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

(3) Občan pri vstupe do štátnej služby alebo colník, ktorí sa domnievajú, že ich práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodrzaním zásady rovnakého zaobchádzania, môžu sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej osobitným zákonom.^{1a)}

(4) Služobný úrad alebo nadriadený nesmie colníka postihovať alebo znevýhodňovať preto, že colník uplatňuje svoje práva vyplývajúce zo služobného pomeru.“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 1a znie:

„1a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

Čl. VII

Zákon č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe v znení zákona č. 10/2000 Z. z., zákona č. 400/2000 Z. z., zákona č. 263/2002 Z. z., zákona č. 320/2002 Z. z., zákona č. 321/2002 Z. z., zákona č. 512/2002 Z. z. a zákona č. 545/2003 Z. z. sa mení a dopĺňa takto:

1. Za § 4 sa vkladá § 4a, ktorý znie:

„§ 4a

(1) Práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým občanom pri vstupe do vojenskej služby a vojakom pri výkone vojenskej služby v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou osobitným zákonom.^{9a)} V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia. Ustanovenia § 5 až 7 tým nie sú dotknuté.

(2) Občan pri vstupe do vojenskej služby alebo vojak pri výkone vojenskej služby, ktorí sa domnievajú, že ich práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, môžu sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej osobitným zákonom.^{9a)}“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 9a znie:

„9a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

2. V § 181 ods. 1 sa slová „§ 15“ nahrádzajú slovami „§ 13, 15“.

3. V § 181 ods. 2 sa slová „§ 15“ nahrádzajú slovami „§ 13, 15“.

Čl. VIII

Zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení zákona č. 58/1999 Z. z., zákona č. 181/1999 Z. z., zákona č. 356/1999 Z. z., zákona č. 224/2000 Z. z., zákona č. 464/2000 Z. z., zákona č. 241/2001 Z. z., zákona č. 98/2002 Z. z., zákona č. 328/2002 Z. z., zákona č. 422/2002 Z. z., zákona č. 659/2002 Z. z., zákona č. 212/2003 Z. z., zákona č. 178/2004 Z. z. a zákona č. 201/2004 Z. z. sa dopĺňa takto:

Za § 2 sa vkladá § 2a, ktorý znie:

„§ 2a

(1) Práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým občanom pri vstupe do štátnej služby a policajtom pri vykonávaní štátnej služby v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou osobitným zákonom.¹⁾ V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(2) Výkon práv a povinností vyplývajúcich zo služobného pomeru musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého. Policajt nesmie byť v súvislosti s výkonom štátnej služby prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného policajta alebo nadriadeného sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

(3) Občan pri vstupe do štátnej služby alebo policajt, ktorí sa domnievajú, že ich práva alebo

právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, môžu sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej osobitným zákonom.¹⁾

(4) Služobný úrad alebo nadriadený nesmie policajta postihovať alebo znevýhodňovať preto, že policajt uplatňuje svoje práva vyplývajúce zo služobného pomeru.“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 1 znie:

„1) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

Doterajší odkaz 1 a poznámka pod čiarou k odkazu 1 sa označujú ako odkaz 1a a poznámka pod čiarou k odkazu 1a.

Čl. IX

Zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení zákona č. 438/2002 Z. z., zákona č. 666/2002 Z. z., zákona č. 424/2003 Z. z., zákona č. 451/2003 Z. z., zákona č. 462/2003 Z. z. a zákona č. 215/2004 Z. z. sa mení a dopĺňa takto:

1. Doterajší text § 16 sa označuje ako odsek 1 a dopĺňa sa odsekmi 2 až 5, ktoré znejú:

„(2) Práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým občanom pri vstupe do štátnej služby a príslušníkom pri vykonávaní štátnej služby v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou osobitným zákonom.^{10a)} V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(3) Výkon práv a povinností vyplývajúcich zo služobného pomeru musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého. Príslušník nesmie byť v súvislosti s výkonom štátnej služby prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného príslušníka alebo nadriadeného sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

(4) Občan pri vstupe do štátnej služby alebo príslušník, ktorí sa domnievajú, že ich práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, môžu sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej osobitným zákonom.^{10a)}

(5) Služobný úrad alebo nadriadený nesmie príslušníka postihovať alebo znevýhodňovať preto, že príslušník uplatňuje svoje práva vyplývajúce zo služobného pomeru.“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 10a znie:

„10a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

2. V § 20 ods. 2 druhá veta znie: „Pri výberovom konaní sa musí dodržiavať zásada rovnakého zaobchádzania.^{10a)}“.

3. V § 193 sa za slová „použijú primerane ustanovenia“ vkladajú slová „§ 13“ a za ne sa vkladá čiarka.

Čl. X

Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení zákona č. 231/1992 Zb., zákona č. 600/1992 Zb., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 132/1994 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 200/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 216/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 123/1996 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 164/1996 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 289/1996 Z. z., zákona Národnej

rady Slovenskej republiky č. 290/1996 Z. z., zákona č. 288/1997 Z. z., zákona č. 379/1997 Z. z., zákona č. 70/1998 Z. z., zákona č. 76/1998 Z. z., zákona č. 126/1998 Z. z., zákona č. 129/1998 Z. z., zákona č. 140/1998 Z. z., zákona č. 143/1998 Z. z., zákona č. 144/1998 Z. z., zákona č. 161/1998 Z. z., zákona č. 178/1998 Z. z., zákona č. 179/1998 Z. z., zákona č. 194/1998 Z. z., zákona č. 263/1999 Z. z., zákona č. 264/1999 Z. z., zákona č. 119/2000 Z. z., zákona č. 142/2000 Z. z., zákona č. 236/2000 Z. z., zákona č. 238/2000 Z. z., zákona č. 268/2000 Z. z., zákona č. 338/2000 Z. z., zákona č. 223/2001 Z. z., zákona č. 279/2001 Z. z., zákona č. 488/2001 Z. z., zákona č. 554/2001 Z. z., zákona č. 261/2002 Z. z., zákona č. 284/2002 Z. z., zákona č. 506/2002 Z. z., zákona č. 190/2003 Z. z., zákona č. 219/2003 Z. z., zákona č. 245/2003 Z. z., zákona č. 423/2003 Z. z., zákona č. 515/2003 Z. z., zákona č. 586/2003 Z. z. a zákona č. 602/2003 Z. z. sa dopĺňa takto:

Za § 5 sa vkladá § 5a, ktorý znie:

„§ 5a

(1) Práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým osobám v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou osobitným zákonom.²⁴⁰ V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(2) Osoba, ktorá sa domnieva, že jej práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej osobitným zákonom.²⁴⁰

(3) Živnostenský úrad nesmie osobu postihovať alebo znevýhodňovať preto, že táto uplatňuje svoje práva vyplývajúce z tohto zákona.“

Poznámka pod čiarou k odkazu 24f znie:

„²⁴⁰ Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“

Čl. XI

Zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry v znení zákona č. 669/2002 Z. z., zákona č. 458/2003 Z. z., zákona č. 462/2003 Z. z., zákona č. 548/2003 Z. z. a zákona č. 561/2003 Z. z. sa mení a dopĺňa takto:

1. V § 20 ods. 3 druhá veta znie: „Pri výberovom konaní sa musí dodržiavať zásada rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch ustanovená osobitným zákonom.^{14a}).“

Poznámka pod čiarou k odkazu 14a znie:

„14a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“

2. V § 20 ods. 3 sa na konci pripája táto veta: „V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.“

Čl. XII

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 191/2004 Z. z. sa mení takto:

§ 14 vrátane nadpisu znie:

„§ 14**Právo na prístup k zamestnaniu**

(1) Právo na prístup k zamestnaniu je právo občana, ktorý chce pracovať, môže pracovať a hľadá zamestnanie, na služby zamerané na poskytovanie pomoci pri

- a) hľadani vhodného zamestnania,
- b) vzdelávaní a príprave pre trh práce potrebnej na uplatnenie na trhu práce.

(2) Občan má právo na prístup k zamestnaniu bez akýchkoľvek obmedzení v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou osobitným zákonom.^{20a)} V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(3) Uplatňovanie práv a povinností vyplývajúcich z práva na prístup k zamestnaniu musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého občana. Nikto nesmie byť v súvislosti s uplatňovaním práva na prístup k zamestnaniu prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného občana na úrad alebo na zamestnávateľa sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

(4) Občan má právo podať úradu sťažnosť v súvislosti s porušením práv a povinností ustanovených v odsekoch 1 až 3; úrad je povinný na sťažnosť občana bez zbytočného odkladu odpovedať, vykonať nápravu, upustiť od takého konania a odstrániť jeho následky.

(5) Úrad nesmie občana postihovať alebo znevýhodňovať preto, že občan uplatňuje svoje práva vyplývajúce z práva na prístup k zamestnaniu.

(6) Občan, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania práv podľa odsekov 1 až 5, môže sa domáhať podľa osobitného zákona právnej ochrany na súde.^{20a)}

(7) Občan má právo slobodne si zvoliť zamestnanie a vykonávať ho na celom území Slovenskej republiky alebo si môže zabezpečiť zamestnanie v zahraničí.“

Poznámka pod čiarou k odkazu 20a znie:

„20a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“

Čl. XIII

Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 209/2002 Z. z., zákona č. 401/2002 Z. z., zákona č. 442/2003 Z. z., zákona č. 465/2003 Z. z. a zákona č. 528/2003 Z. z. sa dopĺňa takto:

V § 55 sa za odsek 1 vkladajú nové odseky 2 až 5, ktoré znejú:

„(2) Práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým uchádzačom a študentom v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania vo vzdelaní ustanovenou osobitným zákonom.^{35a)} V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(3) Výkon práv a povinností vyplývajúcich z tohto zákona musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého uchádzača alebo

študenta. Uchádzač alebo študent nesmie byť v súvislosti s výkonom svojich práv prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného uchádzača, študenta, učiteľa, výskumného alebo umeleckého pracovníka alebo iného zamestnanca vysokej školy sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

(4) Uchádzač alebo študent, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať podľa osobitného zákona právnej ochrany na súde.^{35a)}

(5) Vysoká škola alebo fakulta nesmie uchádzača alebo študenta postihovať alebo znevýhodňovať preto, že uchádzač alebo študent uplatňuje svoje práva podľa tohto zákona.“
Poznámka pod čiarou k odkazu 35a znie:

„35a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“
Doterajšie odseky 2 a 3 sa označujú ako odseky 6 a 7.

Čl. XIV

Zákon č. 386/1997 Z. z. o ďalšom vzdelávaní a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 387/1996 Z. z. o zamestnanosti v znení zákona č. 70/1997 Z. z. v znení zákona č. 567/2001 Z. z. sa dopĺňa takto:

V § 1 ods. 2 sa na konci pripája táto veta:

„Na prístup k ďalšiemu vzdelávaniu sa primerane použijú ustanovenia osobitného predpisu o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania.^{1a)}“

Poznámka pod čiarou k odkazu 1a znie:

„1a) § 55 ods. 2 až 5 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.“

Čl. XV

Zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení zákona č. 188/1988 Zb., zákona č. 171/1990 Zb., zákona č. 522/1990 Zb., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 230/1994 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 231/1994 Z. z., zákona č. 6/1998 Z. z., zákona č. 5/1999 Z. z., zákona č. 229/2000 Z. z., zákona č. 216/2001 Z. z., zákona č. 416/2001 Z. z., zákona č. 506/2001 Z. z., zákona č. 334/2002 Z. z., zákona č. 408/2002 Z. z., zákona č. 553/2003 Z. z., zákona č. 596/2003 Z. z. a zákona č. 207/2004 Z. z. sa dopĺňa takto:

1. V § 2 ods. 2 prvá veta znie: „Školy uvedené v odseku 1 okrem základných škôl, základných škôl s materskou školou, špeciálnych základných škôl, praktických škôl, odborných učilíšť, učilíšť a gymnázií sa môžu na návrh zriaďovateľa spájať splynutím do združenej strednej školy.“
2. Za § 4a sa vkladá § 4b, ktorý znie:

„§ 4b

(1) Práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým uchádzačom a žiakom v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania vo vzdelaní ustanovenou osobitným zákonom.^{1da)} V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(2) Výkon práv a povinností vyplývajúcich z tohto zákona musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého uchádzača alebo žiaka. Uchádzač alebo žiak nesmie byť v súvislosti s výkonom svojich práv prenasledovaný ani

inak postihovaný za to, že podá na iného uchádzača, žiaka, učiteľa alebo iného zamestnanca školy podľa § 2 alebo § 33a sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

(3) Uchádzač alebo žiak, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať podľa osobitného zákona právnej ochrany na súde.^{1da)}

(4) Základná škola alebo stredná škola nesmie uchádzača alebo žiaka postihovať alebo znevýhodňovať preto, že uplatňuje svoje práva podľa tohto zákona.“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 1da znie:

„1da) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

3. V § 7 odsek 5 znie:

„(5) Výchova a vzdelávanie sa uskutočňujú aj v združených stredných školách, ktoré vznikli splynutím stredných odborných škôl a stredných odborných učilíšť, spravidla s rovnakým alebo obdobným obsahom odborného vzdelávania, s cieľom efektívne riadiť výchovno-vzdelávací proces, skvalitňovať odborné vzdelávanie a skvalitňovať využívanie personálneho a materiálneho zabezpečenia týchto škôl.“.

4. § 10 sa vypúšťa.

5. V § 19 ods. 2 sa vypúšťa slovo „spravidla“.

6. Za § 32 sa vkladajú nové § 32a, § 32b, § 32c, ktoré vrátane nadpisov znejú:

**„Formy školskej integrácie žiakov so špeciálnymi
výchovno-vzdelávacími potrebami v základných školách
a v stredných školách**

§ 32a

Školská integrácia a formy školskej integrácie

(1) Školská integrácia je výchova a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (§ 3 ods. 2) v triedach škôl podľa tohto zákona okrem tried v špeciálnych školách.

(2) Formy školskej integrácie sú:

- a) integrácia v špeciálnych triedach, pri ktorej sa žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vzdelávajú v základnej škole alebo strednej škole v samostatných triedach. Časť vyučovania sa môže uskutočňovať v triede spoločne s ostatnými žiakmi školy; na vyučovaní sú prítomní učitelia oboch tried. Niektoré vyučovacie predmety môže žiak absolvovať mimo špeciálnej triedy,
- b) individuálna integrácia, pri ktorej sú žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zaraďovaní do tried a výchovných skupín s ostatnými žiakmi školy a sú vzdelávaní podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, pričom učebné osnovy a výchovné postupy sú prispôbené ich potrebám.

(3) Špeciálne triedy v základných školách a špeciálne triedy v stredných školách sa zriaďujú spravidla pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, s rovnakým druhom postihnutia.

§ 32b

(1) Integrovaný žiak je žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý bol prijatý do základnej školy alebo strednej školy, na základe písomného vyjadrenia zariadenia

špeciálnopedagogického poradenstva,^{4c)} po poradenským zariadením vykonaných diagnostických vyšetreniach. Žiak s vývinovými poruchami učenia alebo správania môže byť evidovaný a vykázaný ako integrovaný aj na základe písomného vyjadrenia pedagogicko-psychologickej poradne.^{4d)}

(2) Rozhodnutie o prijatí žiaka do základnej školy alebo strednej školy vydáva riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonných zástupcov, písomného vyjadrenia zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva,^{4c)} po dôkladnom oboznámení sa s diagnózou a prognózou žiaka, po prerokovaní s pedagógmi, ktorí budú žiaka vzdelávať, po prerokovaní v pedagogickej rade školy a po zabezpečení nevyhnutných materiálno-technických a odbornopersonálnych podmienok.

(3) Riaditeľ školy v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom^{4c)} alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva^{4c)} pred prijatím žiaka vytvorí podmienky na integrované vzdelávanie žiaka, úpravu triedy a školy, vybavenie kompenzačnými pomôckami, prípadne ďalšie požiadavky na zabezpečenie požadovanej úrovne integrovanej výchovy a vzdelávania žiaka.

(4) Súčasťou povinnej dokumentácie individuálne integrovaného žiaka je individuálny výchovno-vzdelávací program žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva^{4c)} vypracuje a priebežne dopĺňa triedny učiteľ.

(5) Individuálny výchovno-vzdelávací program obsahuje základné informácie o žiakovi, o osobitostiach vplyvu jeho diagnózy a prognózy na výchovno-vzdelávací proces, o požiadavkách na úpravy prostredia triedy, učebných postupov, organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu, učebných plánov a učebných osnov, zabezpečení kompenzačných pomôcok a špeciálnych učebných pomôcok a personálnej pomoci.

(6) Riaditeľ školy zodpovedá a v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom^{4c)} alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva^{4c)} zabezpečuje, aby u integrovaných žiakov neprichádzalo k bezdôvodnému znižovaniu požiadaviek a aby nároky kladené na žiaka boli v súlade s jeho možnosťami.

(7) Pri hodnotení alebo klasifikácii prospechu a správania integrovaného žiaka sa prihliada na možnosti žiaka vyplývajúce z jeho diagnózy.

(8) Pre integrované vzdelávanie v špeciálnych triedach v základných školách a v stredných školách platia rovnaké predpisy a pravidlá ako pre výchovu a vzdelávanie v špeciálnych školách príslušného typu.

(9) Obsah vzdelávania individuálne integrovaných žiakov s mentálnym postihnutím vychádza z učebných osnov pre špeciálnu základnú školu pre žiakov s mentálnym postihnutím.

§ 32c

Práva a povinnosti účastníkov školskej integrácie

(1) Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami má právo na individuálny prístup vo výchove a vzdelávaní rešpektujúci jeho schopnosti a zdravotný stav, na vyučovanie pedagógom s odbornou a pedagogickou spôsobilosťou,^{4f)} na výchovu a vzdelávanie v bezpečnom a zdravom prostredí, na úctu k svojej osobe a na zabezpečenie ochrany proti fyzickému a duševnému násiliu.

(2) Výkonom práv integrovaného žiaka nemôžu byť obmedzené práva ostatných účastníkov

výchovno-vzdelávacieho procesu.

(3) Zákonný zástupca integrovaného žiaka pravidelne konzultuje problematiku vzdelávania integrovaného žiaka s triednym učiteľom, so školským špeciálnym pedagógom,^{4c)} prípadne so zariadením špeciálnopedagogického poradenstva.^{4c)}

(4) Riaditeľ základnej školy alebo strednej školy v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom^{4c)} alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva^{4c)} oboznámi príslušných zamestnancov školy s dôsledkami a možným vplyvom diagnózy integrovaného žiaka na výchovno-vzdelávací proces, s individuálnym výchovno-vzdelávacím programom, upozorní na potrebu kompenzačných a iných pomôcok, ktoré bude žiak v škole používať, a zabezpečí ich dostupnosť a vhodné priestory na ich uskladnenie.“.

Poznámky k odkazom pod čiarou 4c až 4f znejú:

„4c) § 22 zákona č. 279/1993 Z. z. o školských zariadeniach v znení neskorších predpisov.

4d) § 21 zákona č. 279/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov.

4e) § 25 ods. 2 zákona č. 279/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov.

4f) Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 41/1996 Z. z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov v znení neskorších predpisov.“.

7. V § 33 sa vypúšťa nadpis „Pomocná škola“.

8. § 34a sa dopĺňa odsekom 6, ktorý znie:

„(6) Vzdelávanie pedagogických zamestnancov detí a mládeže podľa odseku 1 odborne, organizačne, metodicky a finančne zabezpečuje ministerstvo školstva.“.

9. V § 58a sa doterajší text označuje ako odsek 1 a dopĺňa sa odsekom 2, ktorý znie:

„(2) V základných školách, v základných umeleckých školách, učilištiach, stredných školách, špeciálnych školách a v školských zariadeniach v rámci výchovnovzdelávacej činnosti a mimo výchovno-vzdelávacej činnosti nie je povolená činnosť, ktorá smeruje alebo priamo nabáda k rasovej a etnickej nenávisti, národnostnej a náboženskej neznášanlivosti, a nie je povolené ani ovplyvňovanie sexuálnej orientácie, ktorá je v rozpore s ľudskou dôstojnosťou a s tradičnými hodnotami európskej kultúry, a podnecovanie ku xenofóbii.“.

Čl. XVI

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 551/2003 Z. z., zákona č. 600/2003 Z. z., zákona č. 5/2004 Z. z., zákona č. 43/2004 Z. z. a zákona č. 186/2004 Z. z. sa mení takto:

V § 6 odseky 3 a 4 znejú:

„(3) Poistencom patria práva pri výkone sociálneho poistenia rovnako v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení ustanovenou osobitným zákonom.^{23a)}

(4) Poistenec, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného zákona.^{23a)}“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 23a znie:

„23a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

Čl. XVII

Zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení zákona č. 389/1998 Z. z., zákona č. 155/1999 Z. z., zákona č. 450/2000 Z. z., zákona č. 416/2001 Z. z., zákona č. 507/2002 Z. z., zákona č. 534/2002 Z. z., zákona č. 724/2002 Z. z., zákona č. 453/2003 Z. z., zákona

č. 599/2003 Z. z., zákona č. 45/2004 Z. z., zákona č. 141/2004 Z. z. a zákona č. 191/2004 Z. z. sa dopĺňa takto:

Za § 4 sa vkladá § 4a, ktorý znie:

„§ 4a

(1) Práva ustanovené týmto zákonom sa zaručujú rovnako všetkým občanom v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení ustanovenou osobitným zákonom.^{6a)}

(3) Ten, kto sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného zákona.^{6a)}“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 6a znie:

„6a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

Čl. XVIII

Zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 447/2002 Z. z., zákona č. 534/2002 Z. z. a zákona č. 463/2003 Z. z. sa mení takto:

V § 113 odseky 5 a 6 znejú:

„(5) Policajtovi, policajtke, profesionálnemu vojakovi, profesionálnej vojačke, vojakovi prípravnej služby a vojačke prípravnej služby patria práva pri výkone sociálneho zabezpečenia rovnako v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení ustanovenou osobitným zákonom.^{47a)}

(6) Ak sa policajt, policajtká, profesionálny vojak, profesionálna vojačka, vojak prípravnej služby alebo vojačka prípravnej služby domnievajú, že ich práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môžu sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného zákona.^{47a)}“.

Poznámka pod čiarou k odkazu 47a znie:

„47a) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“.

Čl. XIX

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 98/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 110/1996 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z., zákona č. 140/1998 Z. z., zákona č. 241/1998 Z. z., zákona č. 80/2000 Z. z., zákona č. 416/2001 Z. z., zákona č. 553/2001 Z. z., zákona č. 118/2002 Z. z., zákona č. 131/2002 Z. z., zákona č. 219/2002 Z. z., zákona č. 450/2002 Z. z., zákona č. 457/2002 Z. z., zákona č. 138/2003 Z. z., zákona č. 445/2003 Z. z., zákona č. 528/2003 Z. z., zákona č. 578/2003 Z. z. a zákona č. 215/2004 Z. z. sa dopĺňa takto:

Doterajší text § 4 sa označuje ako odsek 1 a dopĺňa sa odsekmi 2 až 5, ktoré znejú:

„(2) Právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti sa zaručuje rovnako každej osobe v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v zdravotnej starostlivosti ustanovenou osobitným zákonom.^{2aa)} V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodov pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

(3) Výkon práv a povinností vyplývajúcich z tohto zákona musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu inej osoby. Osoba nesmie byť v súvislosti s výkonom svojich práv prenasledovaná ani inak postihovaná za to, že podá na inú osobu, zdravotníckeho pracovníka, lekára, zdravotnícke zariadenie alebo ďalšie zariadenie v zdravotníctve, sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

(4) Osoba, ktorá sa domnieva, že jej práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného zákona.^{2aa)}

(5) Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti nesmie osobu postihovať alebo znevýhodňovať preto, že osoba uplatňuje svoje práva podľa tohto zákona.“

Poznámka pod čiarou k odkazu 2aa znie:

„2aa) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“

Čl. XXI

Zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 220/1996 Z. z., zákona č. 137/1998 Z. z., zákona č. 310/1999 Z. z., zákona č. 128/2002 Z. z., zákona č. 414/2002 Z. z., zákona č. 529/2002 Z. z. a zákona č. 469/2003 Z. z. sa mení a dopĺňa takto:

1. V § 6 odsek 1 znie:

„(1) Predávajúci je povinný vo vzťahu k spotrebiteľovi dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v poskytovaní tovarov a služieb ustanovenú osobitným zákonom.^{7b)} Predávajúci najmä nesmie odmietnuť predaj spotrebiteľovi výrobky, ktoré má vystavené alebo inak pripravené na predaj, alebo odmietnuť poskytnutie služby, ktoré je v jeho prevádzkových možnostiach; nesmie takisto viazať predaj výrobkov alebo poskytnutie služieb na predaj iných výrobkov alebo poskytnutie iných služieb, pokiaľ nejde o obmedzenie rovnaké pre všetky prípady a v obchodnom styku obvyklé. To neplatí v prípadoch, v ktorých spotrebiteľ nespĺňa podmienky, ktoré musí spĺňať podľa osobitných predpisov.^{7b)}“

Poznámka pod čiarou k odkazu 7b znie:

„7b) Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).“

2. § 6 sa dopĺňa odsekom 4, ktorý znie:

„(4) Spotrebiteľ, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného zákona.^{7b)}“

Čl. XXII

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa mení a dopĺňa takto:

V § 8 sa za odsek 6 vkladá nový odsek 7, ktorý znie:

„(7) Ustanovenie platné pre uhrádzanie cestovných nákladov pre zákonného zástupcu žiaka základnej školy podľa odseku 6 možno využiť aj pre žiakov špeciálnych základných škôl.“

Doterajší odsek 7 sa označuje ako odsek 8.

Čl. XXIII

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. júla 2004.

Rudolf Schuster v. r.

Pavol Hrušovský v. r.

Mikuláš Dzurinda v. r.

**Príloha
k zákonu č. 365/2004 Z. z.**

**ZOZNAM PREBERANÝCH PRÁVNÝCH AKTOV EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV A EURÓPSKEJ
ÚNIE**

1. Smernica Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa ustanovuje zásada rovnakého zaobchádzania medzi osobami bez ohľadu na ich rasový alebo etnický pôvod (Úradný vestník Európskych spoločenstiev L 180, 19/07/2000).
2. Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorou sa ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolanií (Úradný vestník Európskych spoločenstiev L 303, 02/12/2000).
3. Smernica Rady 96/97/ES z 20. decembra 1996, ktorá mení a dopĺňa smernicu 86/378/EHS o uplatňovaní zásady rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami v zamestnaneckých systémoch sociálneho zabezpečenia (Úradný vestník Európskych spoločenstiev L 046, 17/02/1997).

- 1) Napríklad ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu, zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení zákona č. 515/2003 Z. z., zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 46/1993 Z. z. o Slovenskej informačnej službe v znení neskorších predpisov, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 198/1994 Z. z. o Vojenskom spravodajstve v znení zákona č. 166/2003 Z. z.
- 2) Napríklad zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 606/2003 Z. z.
- 3) Zákon č. 200/1998 Z. z. o štátnej službe colníkov a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov.
- 4) Napríklad zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.
- 5) Napríklad zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov.
- 6) Napríklad zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 386/1997 Z. z. o ďalšom vzdelávaní a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 387/1996 Z. z. o zamestnanosti v znení zákona č. 70/1997 Z. z. v znení zákona č. 567/2001 Z. z.
- 7) Napríklad zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov.
- 8) Napríklad Zákonník práce, zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- 9) Napríklad zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 191/2004 Z. z.
- 10) Napríklad zákon č. 5/2004 Z. z. v znení zákona č. 191/2004 Z. z., § 143 ods. 1 písm. d) zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.
- 11) Zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení zákona č. 394/2000 Z. z.
- 12) Napríklad § 41 ods. 9 Zákonníka práce.

